

ВИРОБНИЧА ІНФРАСТРУКТУРА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВЩИНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Т.В.Стройко, кандидат економічних наук, доцент
М.Д.Бабенко, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет

У статті досліджено сучасний стан виробничої інфраструктури сільськогосподарських підприємств, рівень використання основних виробничих фондів. Обґрунтовано перспективи розвитку виробничої інфраструктури з метою інтенсифікації аграрного виробництва.

Ключові слова: виробнича інфраструктура, аграрне виробництво, ефективність, інтенсифікація.

Постановка проблеми. Незадовільний рівень технічної оснащеності вітчизняного аграрного виробництва – одна з ключових проблем його неефективності та низького рівня конкурентоспроможності. Формування сучасної виробничої інфраструктури, що забезпечить високий рівень механізації та автоматизації технологічних процесів, є стратегічною метою розвитку сучасних аграрних підприємств.

Аналіз останніх публікацій. Проблемам формування та функціонування виробничої інфраструктури аграрного виробництва приділяється велика увага в наукових дослідженнях Я.Білоусько, П.Денисенко, Л.Кормакова, П.Мосіюка Г.Підлесецького, В.Шебаніна та інших.

Невирішеними залишаються проблеми системного розкриття рівня забезпеченості аграрного виробництва основними фондами та обґрунтування основних напрямів розвитку виробничої інфраструктури сільськогосподарських підприємств.

Метою дослідження є визначення та характеристика рівня забезпеченості аграрного виробництва основними виробничими фондами, і особливо їх активною частиною – машинами та обладнанням.

Основні результати дослідження. Виробнича інфраструктура агропродовольчої сфери обумовлює напрями розвитку виробництва, його ефективність та конкурентоспроможність. Саме основні виробничі засоби, а особливо – активна їх частина, є найважливішою складовою аграрного виробництва. В цілому система матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва має проблеми спільні для всієї України. Це низький рівень технічного забезпечення, невідповідність між забезпеченістю технікою та рівнем механізації, невідповідність наявних технічних засобів сучасним вимогам та інше.

Підлесецький Г. відмічає, що дослідження матеріально-технічної бази аграрних підприємств показує, що 2/3 об'єктів нерухомості спрацьовано на 50-70 відсотків, а засобів механізації – на 70-95%. Тому першорядною проблемою подальшого розвитку аграрного виробництва є його техніко-технологічне переоснащення [1].

Сільськогосподарські підприємства Миколаївської області теж мають аналогічні проблеми. Техніка сільськогосподарських підприємств застаріла, що обумовлює перевитрати палива та коштів на ремонт технічних засобів, недотримання оптимальних строків виконання технологічних операцій і як наслідок – загальне зниження ефективності сільськогосподарського виробництва. Вартість основних засобів в промисловості Миколаївщини має стійку тенденцію до збільшення (табл. 1).

За період 2000-2007 рр. кількість основних засобів, задіяних у виробництві, збільшилася майже втричі. Але ці позитивні зрушення відбуваються в основному за рахунок переоснащення та модернізації крупних промислових підприємств. В той же час вартість основних виробничих засобів в сільському господарстві зменшилась більше ніж на 30 відсотків. В 2005-2006 роках відмічалось незначне зростання вартості основних засобів виробничого призначення в порівнянні з попередніми роками на 2,7 та 4,2 відсотки відповідно. Але в 2007 році

знову зафіксовано зменшення вартості основних виробничих фондів. Все це підтверджує, що сільськогосподарські підприємства не в змозі відтворювати основні засоби в необхідному обсязі.

Таблиця 1

**Вартість основних засобів в економіці
Миколаївської області (млн грн)***

Показники	Роки						
	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Основні засоби – всього	21444,8	22977,0	24616,2	25877,8	28667,5	36383,4	61441,6
Індекс, у % до попереднього року	...	107,1	107,1	105,1	110,8	126,9	168,9
в т.ч. сільське господарство	4082,6	3456,0	3072,0	2807,2	2881,7	3002,3	2856,4
Індекс, у % до попереднього року	...	84,7	88,9	91,4	102,7	104,2	95,1
Введено в дію основних засобів – всього	461,4	708,8	1183,0	1044,1	1911,2	2538,8	2746,6
Індекс, у % до попереднього року	...	153,6	166,9	88,3	183,0	132,8	108,2
в т.ч. в сільське господарство	40,5	61,0	208,1	76,4	92,1	135,4	169,9
Індекс, у % до попереднього року	...	150,6	341,1	36,7	120,5	147,0	125,5

* Розраховано за даними Головного управління статистики у Миколаївській області

Зокрема, за період 2000-2007 років вартість основних виробничих фондів в сільському господарстві зменшилась на 1226 млн грн. В той же час сільськогосподарськими підприємствами Миколаївської області введено в дію основні засоби загальною вартістю 783,4 млн грн. Нееквівалентність обміну в галузях промисловості та сільського господарства не дає можливості аграрникам купувати необхідні сучасні засоби механізації навіть після реалізації готової продукції. Як наслідок, парк тракторів, комбайнів та іншої сільськогосподарської техніки з

кожним роком скорочується, тим самим знижуючи конкурентоспроможність вітчизняного аграрного виробництва.

За період 1992-2007 років парк тракторів в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області зменшився на 65,8 відсотки (табл. 2).

Ще гірша ситуація з сільськогосподарськими машинами для збирання врожаю – кількість зернозбиральних та кукурудзозбиральних комбайнів зменшилась, відповідно, на 63,9 та 73,2 відсотки. Така ситуація спричиняє розтягування агротехнічних термінів проведення робіт. Замість оптимального строку збирання зернових 5-7 днів врожай на полях області збирається протягом 15-20 днів, а в деяких господарствах цей строк є ще більшим.

Таблиця 2

Парк тракторів, зернозбиральних та кукурудзозбиральних комбайнів сільськогосподарських підприємств Миколаївської області [2]

Роки	Трактори	Зернозбиральні комбайни	Кукурудзозбиральні комбайни
1992	21863	4554	657
1994	18642	4060	636
1996	17039	3527	568
1998	14304	3003	488
1999	13559	2810	453
2000	11741	2516	379
2002	9647	2085	286
2003	8831	1906	259
2004	8260	1779	243
2005	8151	1783	228
2006	7815	1697	198
2007	7480	1646	176
2007р. у%до 1992р.	34,2	36,1	26,8

Все це в комплексі породжує проблему неефективного використання основних засобів та нестачу коштів на їх модернізацію та оновлення. Нами було досліджено рівень оновлення та зносу основних засобів в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області (табл. 3).

На перший погляд, ситуація з оновленням основних засобів поліпшується, адже загальний коефіцієнт оновлення основних засобів по області становив в 2007 році 4,5 проти 2,6 в

2000 році. Ще оптимістичнішою є ситуація в сільському господарстві, де коефіцієнт оновлення в 2007 році становив 5,9 проти 0,8 в 2000 році. Але в порівнянні зі ступенем зносу основних засобів ці показники є вкрай мінімальними і не вирішують проблеми оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Адже ступінь зносу основних засобів в сільськогосподарському виробництві коливається за період 2000-2007 років від 47,3 до 57,8 %.

Таблиця 3

Рівень оновлення та зносу основних засобів в сільськогосподарському виробництві Миколаївської області*

Показники	Роки						
	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Коефіцієнт оновлення основних засобів - всього	2,6	3,1	4,8	3,9	6,8	7,1	4,5
Коефіцієнт оновлення основних засобів в сільському господарстві	0,8	1,8	6,8	2,7	3,2	4,5	5,9
Ступінь зносу основних засобів – всього	43,5	46,0	46,6	47,0	46,6	45,6	60,8
Ступінь зносу основних засобів в сільському господарстві	47,3	53,8	54,2	56,2	57,8	57,4	57,5

* Розраховано за даними Головного управління статистики у Миколаївській області

Для ефективного ведення аграрного виробництва необхідно, щоб темпи оновлення та приросту чисельності машинно-тракторного парку та інших об'єктів виробничої інфраструктури відповідали стратегічним завданням розвитку аграрного виробництва. Кормаков Л.Ф. доводить, що на ринку сільськогосподарської техніки повинна задовольнятися така умова [3]:

$$D_{\pi} = D_{\text{тп}} = S,$$

де D_{π} — платоспроможний попит;

$D_{\text{тп}}$ — обсяг закупівель, необхідний для заміни списаних машин та приросту чисельності парку до технологічної (оптимальної) потреби;

S — пропозиція.

В цьому випадку можливо врахувати та максимально збалансувати інтереси держави, виробників, продавців та споживачів сільськогосподарської техніки

Висновки. Щоб вивести сільське господарство з затяжної кризи, необхідно укомплектувати машинно-тракторний парк сучасними, надійними та енергозберігаючими машинами та механізмами. Пріоритетним напрямом розвитку сільського господарства Миколаївщини повинен стати прискорений розвиток виробничої інфраструктури, як основної складової конкурентоспроможного аграрного виробництва. Без створення масштабної виробничої інфраструктури регіонального рівня вітчизняна сільськогосподарська продукція не може конкурувати на світовому ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Підлесецький Г. Економічні проблеми технічного забезпечення сільського господарства / Г. Підлесецький, В. Товстоляк // Економіка України.— 2008. — №11. — С.81—87
2. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2007рік / за ред. П.Ф.Зацаринського. — 2008. — 305с.
3. Кормаков Л. Ф. Рынок сельскохозяйственной техники: методологическая концепция оптимизации / Л. Ф. Кормаков // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. — 2007. — №2. — С.55—57